
Geografia humana

PID_00249879

Àngel Cebollada
Esteve Dot
Ana Vera

Àngel Cebollada

Esteve Dot

Ana Vera

L'encàrrec i la creació d'aquest recurs d'aprenentatge UOC han estat coordinats pel professor: Marc Gil Garrusta (2018)

Primera edició: setembre 2018
© Àngel Cebollada, Esteve Dot i Ana Vera
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2018
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL
Dipòsit legal: B-21.498-2018

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars dels drets.

Introducció

El material que es presenta a continuació constitueix una introducció bàsica a la geografia. L'assignatura de Geografia humana està pensada per a aproximar els estudiants universitaris a la relació entre la societat i el medi, a la discussió sobre l'escala d'anàlisi i a l'enfocament global que requereix el coneixement del medi físic, juntament amb moltes altres variables socials, demogràfiques, econòmiques i històriques.

En general, el contingut dels mòduls és el producte del material que els autors han anat elaborant per a les seves classes al llarg d'un cert període de temps. És un material explicatiu i reflexiu sobre conceptes i processos que es produeixen a diferents escales territorials.

L'assignatura de Geografia humana es compon de cinc mòduls. El primer mòdul porta per títol «La història de la geografia i la seva institucionalització com a disciplina científica», que té com a objectiu conèixer les diferents aproximacions que s'han anat fent a la Geografia al llarg de la història. D'aquesta manera es presenta informació sobre les diferents escoles geogràfiques i s'identifiquen els seus referents, les seves temàtiques principals, així com les relacions que estableix amb les disciplines afins. No es tracta únicament d'estudiar la història de la disciplina, sinó que es volen analitzar les diverses formes de comprensió de la geografia en tant que construcció social de l'espai.

El segon mòdul, «Globalització i desigualtats territorials», respon als esdeveniments geopolítics i econòmics que s'han esdevingut a nivell mundial des de la dècada de 1970 en endavant, coincidint amb una nova redefinició del sistema capitalista. Així, es fa una aproximació al procés global i a les principals característiques que el defineixen. A continuació es presenta l'organització espacial del capitalisme distingint centres i perifèries i mostrant les formes resultants d'acumulació del sistema capitalista global. Es tanca el mòdul mesurant l'aportació de l'etapa 1970-2017 a escala món.

El tercer mòdul, «Canvi climàtic global», explica què s'entén per clima per, a continuació, aproximar-se al canvi climàtic tot estudiant-ne les causes, les conseqüències i, sobretot, què fer per contribuir a mitigar-lo i perquè la societat s'adapti als nous escenaris socioambientals.

En el quart mòdul, «Geografia de la població», s'introdueixen els canvis i conceptes relacionats amb la distribució de la població al món. En aquest mòdul es fa referència a les disciplines de la Demografia i la Geografia de la població. A més a més de quantificar estadísticament l'estructura de la població, la

demografia permet descobrir la relació de cada grup de persones amb les tendències migratòries en un món global, i, òbviament, els riscos i les incerteses que comporta.

Finalment, el cinquè mòdul, «Geografia urbana», respon a la pregunta sobre el poblament i la seva distribució sobre el territori. Des d'àrees de saber com l'Urbanisme i la Geografia Urbana s'identifiquen les principals directrius que expliquen els tipus de poblament actual, tenint molt en compte que són fruit dels moviments històrics de la població, amb una incidència més o menys intensa amb el pas del temps en les formes de concentració de les funcions residencials i productives, entre altres.

El conjunt dels mòduls de l'assignatura de Geografia humana aporten continguts generals de la disciplina, contextualització en diferents àmbits, anàlisi dels esdeveniments així com propostes fetes des de la mateixa disciplina. Esperem que us aportin un coneixement que us permeti una mirada territorial transversal.

Objectius

Els objectius principals que ha d'assolir l'estudiant amb el treball dels continguts del material didàctic d'aquest llibre són els següents:

1. Entendre la geografia com a espai dinàmic, resultat de la combinació de processos socials, econòmics, tecnològics i culturals que han actuat en un determinat marc territorial i temporal.
2. Identificar i explicar les característiques dels diferents paisatges existents a Espanya i relacionar-los amb els europeus i els mundials.
3. Conèixer i valorar un món globalitzat i interrelacionat en què es donen alhora processos d'uniformització dels sistemes econòmics i de desigualtat socioeconòmica.
4. Analitzar les activitats productives, el seu procés de canvi i els seus impactes socials, territorials i mediambientals, reconeixent que els agents humans són actualment els factors primordials en la configuració dels espais de producció.
5. Identificar els trets essencials de la distribució, la dinàmica i l'estructura de la població i la seva influència en la configuració dels processos que defineixen l'espai.
6. Identificar i comprendre l'estructura i la xarxa urbana que s'articula en el territori.
7. Adquirir una consciència crítica en relació als límits del creixement i l'esgotament dels recursos i les desigualtats socioeconòmiques. Conèixer l'abast de les polítiques socials i de preservació del patrimoni natural i cultural i valorar les decisions que afecten la gestió dels recursos i l'ordenació del territori.

Continguts

Mòdul didàctic 1

La història de la geografia i la seva institucionalització com a disciplina científica

Àngel Cebollada, Esteve Dot i Ana Vera

1. Era premoderna
2. Era moderna
3. Era postmoderna

Mòdul didàctic 2

Globalització i desigualtats territorials

Àngel Cebollada, Esteve Dot i Ana Vera

1. La globalització del sistema capitalista (1970-actualitat)
2. L'espai productiu econòmic global i el control des dels països del Nord.
Les noves formes d'acumulació capitalista
3. Indicadors per a mesurar l'estat de desenvolupament dels països

Mòdul didàctic 3

Canvi climàtic global

Àngel Cebollada, Esteve Dot i Ana Vera

1. El clima i la variabilitat climàtica
2. El canvi climàtic. Què és?
3. Quines són les causes del canvi climàtic?
4. Els efectes del canvi climàtic
5. El canvi climàtic i la necessitat de regionalitzar
6. Respostes al repte climàtic

Mòdul didàctic 4

Geografia de la població

Àngel Cebollada, Esteve Dot i Ana Vera

1. L'equació compensatòria de la població
2. L'evolució de la població
3. Una població repartida heterogèniament
4. L'estructura de la població
5. Els components per a l'estudi del creixement natural de la població
6. La transició demogràfica
7. La segona transició demogràfica
8. Les migracions
9. El debat sobre el creixement demogràfic i els recursos i el futur de la població

Mòdul didàctic 5

Geografia urbana

Àngel Cebollada, Esteve Dot i Ana Vera

1. Distribució de la població
2. Geografia urbana i urbanisme
3. Què entenem per ciutat?
4. Dimensió mundial de la població urbana durant el segle XXI
5. Transformació urbana
6. La divisió espacial de la ciutat
7. La xarxa de ciutats i la globalització
8. La gestió urbanística i el planejament territorial
9. Eines d'anàlisi de l'estructura urbana

